דלמילתיה מנא הוא, אבל הכא, למילתיה לאו מנא הוא. ומי א"ר יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה *ותנן *סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס *(נפסקה שניה ותיקנה טהור מלטמא מדרס אבל טמא מגע מדרס) מאי לאו לא שנא פנימית ולא שנא חיצונה. לא, פנימית דוקא אבל חיצונה מאי, טהור, אי הכי אדתני נפסקה שניה ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס ניפלוג (א) בדידה בד"א שנפסקה פנימית אבל חיצונה טהור. אמר רב יצחק בן יוסף תהא משנתנו בסנדל שיש לו ארבע אזנים וארבע תרסיותים שלא לשבור דבריו של ר' יוחנן, כי אתא רבין אמר רב חנן בר אבא אמר רב הלכה כרבי יהודה ורבי יוחנן אמר אין הלכה כר' יהודה, ומי א"ר יוחנן הכי והא מדמתרץ ר' יוחנן אליבא דר' יהודה, ש"מ כר' יהודה סבירא ליה, (ב) אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן. *תנן התם *כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים בעי (ג) (רבי) חזקיה ניקב כמוציא זית וסתמו וחזר וניקב כמוציא זית וסתמו עד שהשלימו למוציא רימון מהו. אמר ליה ר' יוחנן רבי שנית לנו סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס, נפסקה שניה ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס ואמרינן לך מאי שנא ראשונה דהא קיימא שניה, שניה נמי (ג) מתקנה ראשונה ואמרת לן עליה "פנים חדשות באו לכאן" הכא נמי פנים חדשות באו לכאן, *קרי עליה "לית דין בר אינש" איכא דאמרי "כגון דין בר אינש". *אמר ר' זירא אמר רבא בר זימונא אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים אם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים ולא כחמורו של *ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר אלא כשאר חמורים: ונודות יין ושמן: פשיטא לא צריכא דאית ליה תרתי אוני מהו דתימא חדא מינייהו בטולי מבטל לה קמ"ל: קדירה של בשר: פשיטא לא צריכא דאית לה (ב) שלאכא מהו דתימא בטולי מבטל לה קמ"ל: רבי אליעזר בן יעקב אומר קושרה כו': פשיטא לא צריכא דאית לה תרתי איסרי מהו דתימא חדא

רש"י

לאוקמיה לדרבי יוחנן ולמימר וכן לחלילה ולאשמעינן דמנא הוא דא"כ מאי אתא לאשמעי' ר' יוחנן כיון דלמילתיה מנא הוא בהדיא תנן לה מתניתין ומשום דאפכי לא מיפסל דתנן חלצה בשל שמאל בימין חליצתה כשרה והיינו דאמר לעיל דמתרץ רבי יוחנן אליביה דר' יהודה: **ומי אמר ר' יוחנן הכי** · דהלכה כר' יהודה: **טמא מדרס** · אם היה של זב והיה טמא מדרס לא טהר מטומאתו כשנפסקה ועודנו אב הטומאה: **מאי לאו** · אפילו חיצונה ומשום דחזי לאפוכי ולתקנה וה"ה אע"ג דלא תיקנה דע"כ אי כשנפסקה פרחה לה טומאתה תו לא הדרה אלא להכי נקט תקנה משום סיפא לאשמעינן רבותא דאע"ג דתיקנה לראשונה כי הדר נפסקה שניה טהור מן המדרס: **אדתני נפסקה שניה** · אע"פ שתקנה טהור מן המדרס דכיון שנפסקו שתיהן בטיל ליה: **אבל טמא מגע מדרס** · והוי ראשון לטומאה דעדיין כלי הוא *דחזי למילתיה(ד) דהא מיתקנה ראשונה ואף למדרס הוא ראוי אי הוה נגע ליה זב מכאן ולהבא מיהו מטומאת מדרס קמייתא דהואי עליה טהו' כדאמרינן לקמן פנים חדשות באו לכאן וכל תורת מנעל שהיתה עליה בשעת קבלת טומאה ראשונה הלכה לה וכיון דכלי הוא הוי ראשון שהרי נגע בעצמו כשהיה אב הטומא' וכל זמן שהוא כלי וראוי לקבל טומאה לא טהר מטומאת המגע:

הגה"ה: מתחילה היה הגירי' כך ברש"י · והוה ראשון לטומאה דעדיין כלי הוא לאשתמושי ביה תשמיש אחרינא ומאב הטומאה טהור דלא הוי מיוחד עוד למנעל והוי ראשון שהרי נגע בעצמו כשהיה אב הטומאה · ואח"כ הגיה רש"י בדבריו:

ניפלוג כו' · למה לי למינקט נפסקה שניה דנפסקו שתיהן הא ע"כ הא שניה החיצונה היא ומשום היא לחודה הוה ליה למיתני טהור מן המדרס: **תהא משנתנו** · הך דמדרס: **ד' אזנים וד' תרסיותים** · והך דנפסק' שניה דקתני תרווייהו בחיצונות קאמר וסתמא כרבי יהודה דכיון דנפסקו חיצונות טהור: **שלא לשבר דבריו של רבי יוחנן** · דאמר הלכה כרבי יהודה: **אמוראי נינהו** · רבה בר בר חנה אמרה להאי דלעיל והא רבין אמרה: **כל כלי בעלי בתים** · לגבי כלי עץ תנא לה במסכת כלים: **שיעורן כרימונים** · לטהר מטומאתן אבל פחות מכאן חיים עליה ולא מבטיל ליה: **וחזר וניקב כמוציא זית** · אצל נקב הראשון **עד שהשלים** · הסתימה למוציא רימון: **הא מתקנה ראשונה** · ולא בטל מתורת מנעל: **פנים חדשות** · משירדה לו טומאת מדרס נתחדשו פנים הללו ואין זו הראשון שכבר נתקלקל בו כדי ביטולו: **לית דין בר אינש** · אלא מלאך: **כגון דין בר אינש** · גברא בכולא: **חמורו דר' פנחס** · מפורש בהכל שוחטין (חולין דף ז:) ודרבי חנינא במסכת תענית (ד' כד:) ג): **תרתי אוני** · אזנים שכופלים לתוכו ובאחת מהן יכול להוציא היין: **שלאכא** · ברלו"ן: **מהו דסיפא מבטל ליה** · לקשר של פיה ומוציא מה שבתוכו דרך שלאכה: **תרי איסורי** · שני חבלים קושר ברחב הפתח זה למעלה מזה לישנא אחרינא תרי איסורי שקושרין היום בשני לידי הפתח ולא היתה תלויה בה מאתמול:

תוספות

סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה כו' · פירש בקונטרס דהוה הדין לא תיקנה טמא מדרס דאי כשנפסקה פרחה לה טומאה תו לא הדרה לה והדין עמו דלא מצינו טומאה ישנה (ה) אלא בכלי מתכות ולעיל נמי אמרי' ניטלה אחת מאזניו ואחת מתרסיותיו טמא והא דנקט ותיקנה פירש בקונטרס דנקט משום סיפא לאשמעינן דאע"ג דתיקנה כי נפסקה שניה טהור מן המדרס אבל משום דקתני סיפא אבל טמא מגע מדרס לא נקט ותיקנה דאפילו לא תיקנה ונפסקה שניה טמא מגע מדרס כדפי' בקונט' משום דעדיין כלי הוא לאישתמושי ביה תשמיש אחרינא וקשה דתנן בהדיא בסיפא דהך משנה במסכת כלים בפ' כ"ו (משנה ד) לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנפסקה שניה טהור ורש"י בעצמו חזר בו והגיה אבל טמא במגע מדרס (ו) דעדיין כלי הוא וחזי למילתיה דהא איתקנה לראשונה והשתא נקט ברישא דוקא ותיקנה דאי לא תיקנה כי נפסקה שניה אינו טמא אפילו מגע מדרס כדקתני סיפא בהדיא ואגב דנקט ברישא ותיקנה נקט נמי בסיפא:

אבל טמא מגע מדרס · הקשה ה"ר שמעון אמאי טמא מגע מדרס הא שבע לה טומאה ובהקומץ רבה (מנחות כד:) בעי רבא גבי עשרון שחלקו מי אמרינן שבע לה טומאה או לאו וליכא למימר כיון שדרס עליו הזב ברגלו יחף דבא לו מדרס ומגע (ז) מדרס יחד דבבת אחת לא אמרינן שבע לה טומאה כדמוכח בהקומץ רבה (ג"ז שם) א"כ איכא פנים חדשות למגע מדרס כמו למדרס אלא על כרחך אחר שנטלה הראשונה וניתקנה בא לו מגע מדרס כמו שפירש בקונט' שנוגע בעצמו ואם כן נימא דשבע לה טומאה ולפי' הקונט' קמא ניחא דאפילו נפסקו שתי אזניו טמא מגע מדרס ומפרש ה"ר שמעון דלא אמרינן שבע לה טומאה כשהטומאה באה לו מגופו כמו הכא שטומאת מגע באה לו שנוגע בעצמו כדפי' בקונטרס ולפירושו אתיא כרבי מאיר דאמר טומאת בית הסתרים מטמא דמה שנוגע בעצמו טומאת בית הסתרים היא וזהו דוחק דבפ' בהמה המקשה (חולין דף עב:) ובפ' העור והרוטב (שם דף קכט:) פריך בפשיטות טומאת בית הסתרים היא משמע דלא קי"ל כר"מ ובפרק שני דעירובין (דף כד:) פירש בקונטרס דבשעת פרישתו לאוזן קיבל טומאה מאביו ואין נראה דבפרק בהמה המקשה (חולין דף עב:) אמרינן דבעינן דבאות מבגד גדול ונראה לר"י כשתיקן אוזן ראשונה באה לו לאוזן טומאת מדרס ומגע מדרס יחד והסנדל בטל לאוזן דאי אפשר להיות טומאה לזה בלא זה:

ניפלוג וניתני בדידה בד"א · קשה לר"י אדפריך ניפלוג וניתני בדידה תיקשי ליה גופה (*דברייתא) אמאי טמא מגע מדרס הלא כיון שנפסקה החיצונה בטל לה מתורת כלי ואומר ר"י דהוה בכלל קושיית הש"ס דניפלוג וניתני בדידה וממילא ידעינן דטמא מגע מדרס אינו אמת: **עד** שהשלימו למוציא רמון מהו · והא דתנן במסכת כלים (פי"ז מ"ד) רימונים שאמרו שלשה אחוזים זה בזה לא שהשיעור בשלשה רימונים אלא מפרש מה שאמר למעלה הרימון לא גדול ולא קטן אלא בינוני וקאמר דהיינו בינוני כשלשה האחוזים זה בזה וגדילים יחד אבל הרימונים הגדילים אחד אחד או שנים הם גדולים ואותן שגדילים ארבעה יחד הם קטנים ד): **רבי** שנית לנו סנדל · תמוה לה"ר אלחנן אמאי לא מייתי ההיא סייעתא דמטה דמתניה מקמי הך (כלים פי"ח משנה ו) מטה שהיתה טמאה מדרס נשברה ארוכה ותיקנה טמאה מדרס נשברה שניה ותקנה טהורה מן המדרס אבל טמא מגע מדרס אם לא הספיק לתקן את הראשונה כו':

לא צריכא דאית לה שלאכא · לא גרסינן דאית לה תרי שלאכי דלמה צריך לאתוי שלאכי כיון שיש לו פתח כלל:

א) יש גורסין אחר זה ואיבעית אימא ר"י קאמר לה אליבא דר"י וליה לא ס"ל: ב) [גירי' הערוך שלבא פי' כגון דדי סכיור שמקלחין המים אע"ג דיכול לארוקי המרק מן השליבה מותר להתירו] ג) [במסכת תענית לא נמלא מחמורו של ר"ח בן דוסא כלום רק מחמורו של רבי יוסי דמן יוקרת נזכר שם בתענית כד. ואולם רש"י דכאן שכתב להדיא ודר"ח אפשר דקא מכוין אהא דאי' באבות דר' נתן ספ"ח שעבדא דחמורו של רבי חנינא בן דוסא ע"ש מבואר] ד) [וע"ע תוס' עירובין ד: ובסוכה ו. ד"ה שיעורן]

רב נסים גאון

פרק טו אלו קשרים אם ראשונים מלאכים אנו בני אנשים [ואם ראשונים כבני אנשים אנו כחמורים ולא] כחמורו של ר' חנינא בן דוסא. משכחת עיקר דילה באבות דר' נתן (פרק ח) מעשה בחמורו של ר' חנינא בן דוסא שנגנבוה ליסטים וחבשוה בחצר והניחו לה שעורים תבן ומים ולא היתה אוכלת ולא היתה שותה אמרו מה אנו מניחין זו עד שתבאיש החצר עלינו פתחו לה דלת והוציאוה להוץ הלכה עד שהגיעה אצל פתחו של ר' חנינא בן דוסא שמע בנו קולה והכירה אמר דומה קולה לקול בהמתנו אמר לו בני עמוד לפניה ופתח לה דלת